

πυροτεχνήματα. Με αυτά τίποτα δεν κερδίζει, ως είναι βέβαιος. Τού τὸ λέμε συναδελφικώτατα.

Τί ν'ἀπαντήσουμε σ' αὐτά; Κάνε καλὸ στοῦ δια-
όλου τὸ χωριό, λέει μιὰ παροιμία. Αὐτὸ πάθαμε
καὶ μεῖς, μὰ δὲν πειράζει. Εἶδαμε μιὰ πρόοδο ση-
μαντικὴ στὰ «Παναθηναία», τὴν τελαλήσαμεν δ-
πως ἔχουμε καθῆκε νὰ τελαλάμε κάθε πρόοδο, καὶ
νὰ πῶς μὰς πλερώνουν. Τὰ «Παναθηναία» δηλώ-
νουν πῶς γράφονται στὴ ζωντανὴ γλώσσα. Αὐτὸ
λέμε καὶ μεῖς. Βεβιασμένη γλώσσα καὶ γιὰ μὰς καὶ
γιὰ τὰ «Παναθηναία» εἶναι ἡ καθαρύουσα. Νά
λοιπὸν καὶ τὸ κόμμα πού τὸ βρίζει μαλλιαρὸ ὁ κ.
Ξενόπουλος, τὸ κόμμα δηλ. τῆς ζωντανῆς γλώσσας.
Δὲ θέλουν τὰ «Παναθηναία» νὰ παραδεχτοῦν πῶς
«προσεχώρησαν» σ' αὐτὸ τὸ κόμμα; Σειδύμαστε τὸν
ἐγωϊσμὸ τους καὶ δηλώνουμε πῶς ὁ «Νουμάς» ἀπρο-
σεχώρησε στὸ κόμμα πού ἀντιπροσωπεύουν τὰ Πα-
ναθηναία. Ἄς δώσουμε λοιπὸν τὰ χεῖρα ἕως ἄξια
κολουθήσουμε ἀδερφομένον τὸν κοινὸν ἀγῶνα μὰς.
Τέτιοι παιδιᾶτικοὶ ἐγωϊσμοὶ δὲν ταιριάζουνε σὲ σο-
βαροὺς ἀγῶνες.

ΚΑΙ ΠΑΛΕ Ο ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Φίλε «Νοῦμᾶ»,

Σ' εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνη σου πού
πέρχες στὸ φύλλο σου (11 τοῦ Νοεβρῆ) τὸ «Ἰλω-
σικὸ Παζάρι». Εἶδα ὅμως καὶ τὴ σημείωση πού γρά-
φεις, πῶς «σὲ ὅλα ἔχω δίκιο ἐξὸν ἑνός». Καὶ ἀπ'
κὴ τὴ σημείωσή σου θ' ἀρχίσουμε σὰν καλοὶ φί-
λοι, χωρὶς νὰ ἔχουμε συμφέρο τῆς τσίπης, νὰ συζη-
τήσουμε τὸ πρῶμα. Συμφέρο τῆς τσίπης λέγω, γι-
ατί ὅσοι ἀπὸ τοὺς σχολαστικὸς γράφουν καὶ κατηγο-
ροῦν τοὺς δημοτικιστὰδες, τὸ κάμνουν ἀπὸ συμφέρο
τῆς τσίπης τους, γιὰτὶ γνωρίζουν πῶς σὰ χάσουν
τὰ εἶημι, εἶης, εἶη, τὰ ἀπαρέμφοτα καὶ τίς μετο-
χές τους, θὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα. Πολλοὶ ἀπ'
αὐτοὺς δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀγοράσουνε μὴδὲ ἕνα πα-
κέτο καπνὸ. Ἄλλη ἀπόδειξη πῶς ὅσοι κατηγοροῦν
τοὺς δημοτικιστὰδες γράφουν ἀπὸ συμφέρο εἶναι πού
μινάγα οἱ δάσκαλοι τὸ κάνουν, καὶ δὲ βρέθηκε κα-

μοιραία. Καὶ τὸ μοιραίο θὰ πάψη τότε, ὅταν, ἂν
ὄχι ὅλη ἡ κοινωνία, τουλάχιστο τὸ μεγαλύτερο μέ-
ρος τῆς ἀποκτῆσει συνειδητὴ τῶν αἰτίων τῆς μοι-
ραίας ὀικονομικῆς δουλείας. Ἀπ' αὐτὸ γίνεται κα-
ταφανὲς καὶ τὸ καθῆκεν κάθε συνειδητοῦ μέλου; τῆς
κοινωνίας: νὰ φωτίση καὶ νὰ διαδώσῃ καὶ στοὺς
ἄλλους αὐτὴ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. Καὶ τὴν ἀ-
λήθεια αὐτὴ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς κοινωνίας θὰ
τὴ δεχθῆ μ' εὐχαρίστηση, γιὰτὶ συμπίπτει μὲ τὰ
συμφέροντά του, ἀφοῦ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς κοι-
νωνίας ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ὀικονομικὴ δουλεία. Πρό-
κειται μόνον τὸ ἀσυνειδητὸ νὰ μετατραπῆ, νὰ νουφω-
θῆ σὲ συνειδητό. Ἀπὸ δῶ φαίνεται τί σπουδαία ση-
μασία δίνει ὁ μαρξισμὸς στὴν ἀνάπτυξη. Κανένα
ἄλλο φιλοσοφικὸ σύστημα δὲν τὴν ἐκτιμᾷ τόσο πο-
λὺ, ὅπως αὐτός. Ὅλη τὴ δράση του τὴ στηρίζει
στὴν ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ, τοῦ πλήθους. Γιὰτὶ ἀνά-
πτυξη γι' αὐτὸν θὰ πῆ: ἀλλαγὴ τοῦ ἀσυνειδητοῦ
σὲ συνειδητό, τοῦ μοιραίου σὲ ἐλεύθερο! Γιὰ τὸ μαρ-
ξισμὸ λοιπὸν ἡ ἀνάπτυξη εἶναι ὀρισμένος καὶ συνει-
δητὸς σκοπός! Καὶ τέτιο ἰδεολογικὸ, ἐκπολιτιστικὸ
σύστημα τολμοῦν οἱ ἀντίπαλοι του νὰ τὸνομάσουν
ὀπισθοδρομικὸ, ὀλιστικὸ, καταστρεπτικὸ τοῦ πολιτι-
σμοῦ!

Ναί, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ, τοῦ πλήθους εἶναι,
ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ μόνη προοδευτικὴ,
ἐκπολιτιστικὴ δράση τῶν εἰλικρινῶν, εὐγενῶν, συν-
ειδητῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. Κι αὐτὴ ἡ δράση,
πού συμπίπτει μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ ἐξέλιξη, εἶναι ἡ
μὴν πού μπορεῖ νὰ ἔχη ἐπιτυχία, ὑποδοθηθῶντας
τὴν ἐξέλιξη. Κάθε ἄλλη ἀντίληψη τοῦ κοινωνικοῦ

νεῖς νὰ γράψῃ ἀπ' ἐκείνους πού δὲν ἔχουνε ἀνάγκη
ἀπὸ σχολαστικὰδες νὰ ζήσουνε. Ἐχουμε πολλὰ πα-
ραδείγματα πῶς ὅσοι ἐκάμαν καλὸ στὸ ἔθνος μὰς εἴ-
ταν ὅλοι ἀνθρώποι τῆς δουλείας, καὶ δὲν ἔχαναν τὸν
καιρὸ τους σὲ ἀνοησίες, νὰ βλέπουνε δηλαδὴ μὴ τύ-
χη καὶ γράφουν τὴ χεῖρα χεῖρι (1) καὶ τὸν ὀφθαλμὸν
μάτι. Καλὰ καὶ ἄξια κι αὐτά, μὰ νὰ τὰ μαθαίνανε
στὰ γυμνάσια, ὅσοι θέλουνε νὰ γίνουνε γιατροί, δικη-
γόροι καὶ δάσκαλοι, ὄχι μὲ τὸ ἄλφα βῆτα ν' ἀρχί-
ζῃ τὸ καμμένο τὸ παιδί καὶ μιὰ γραμματικὴ πού
νὰ οὐργιάζει τὸ κεφάλι του, καὶ πού ὅσο καὶ ἂν τὴ
διαβάσῃ, μονάχα σὰν πάη στὸ γυμνάσιο θὰ τὴν κα-
ταλάβῃ (2). Ἄς εἶναι δά. Αὐτὰ εἶναι τῶ δασκάλ-
ωνε δουλιές, πού μὰς κολλήσανε στὸν τσίχο. Ἐ-
μεῖς ἄς ἐθῶμε στὸ ζήτημα πού ἀρχίσαμε. Προ-
χτές, στῆς Λέσχης τὸ ἀναγνωστήριο εἶτανε ἕνας
Γιατρός (Γιατρός πού ἔφαγε μὲ τὸ κουτάλι τίς
γραμματικὲς καὶ τὰ γιατροσόφια, καὶ σὰν αὐτοὺς
πού κατηγοροῦν τοὺς δημοτικιστὰδες κάνει καμιά
δεκαπενταριά ντουζίνες), καὶ ὁ πρῶτος δάσκαλος
τῆς χώρας, (καὶ ἀνθρώπος ὅμως, ἔχι μονάχα δάσκα-
λος), καὶ βιστούτανε μιὰ «Ἀρμονία» καὶ διαβάζαν
τὴν «Πατινάδα» καὶ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Ταβέρνας»
τοῦ Ἑρταλιώτη. Ἄντικρυ, σ' ἄλλο τραπέζι, εἶτα-
νε ἕνας ξανακωραμμένος λαρρῆς δάσκαλος, πού σὰ
διαβάζε ὁ γιατρός τὴν «Πατινάδα», κάρωσε τ' αὐ-
τιά του, καὶ σὰν τέλειωσε εἶπε τοῦ γιατροῦ. Ἄ!
Αὐτὸ εἶναι πολὺ ὄμορφο. Ποικνοῦ εἶναι; Ἄδμουτο,

1) Μικρὸ παιδί εἶμουνε σὰν ἔγραφε κάποιος πού σπού-
δαζε στὴν Ἀθήνα στὸν πατέρα του, πῶς ἕνας χωριανὸς του
πού εἶχε πάει στὴν Κρήτη στὰ 1867 γιὰ νὰ πολεμήσῃ,
ἀ' ἔφθασεν ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ μιὰν χεῖρα, καὶ ὁ πατέρας
τοῦ ὁ καημένος διαβάζοντας τὸ γράμμα τοῦ γιοῦ του ἔλε-
γε.—Γιὰ δὲς ἀνθρώποι πού πήγανε στὴν Κρήτη νὰ πολεμή-
σουν, κι αὐτοὶ πήγανε νὰ κωνηγοῦνε γυναῖκες! Θάρρησε
πῶς χῆρα γυναίκα ἔφερε ὁ γιός του!

2) Γνώριτα καὶ θὰ γνωρίσανε κι ἄλλοι, πολλοὺς πού
τέλειωσαν τὸ γυμνάσιο, πού τοὺς λὲς νὰ σοῦ γράφουν ἕνα
γράμμα, καὶ μουτζουρώνουνε μιὰ κόλλα χαρτί, καὶ κείνο
πού τις δὲν μποροῦν νὰ τὸ γράψουνε, γιὰτὶ— ἄλλα 'ναὶ τὰ
γράμματα κι ἄλλα 'ναὶ τὰ πράματα, ὅπως λένε κ' οἱ Χιώ-
τες. Κ' ἐμεῖς θέλουμε πράματα, πράματα κι ὄχι γράμματα,
σὰν αὐτὰ πού μὰς τυραννοῦνε τόσα χρόνια νὰ μὰς μάθουνε.

καθεστῶτος, ἰδέες γιὰ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο κ.τ.τ.
ἔχουν ὑποκειμενικὸ μόνον χαρακτῆρα, γιὰτὶ δὲν εἶναι
ἀποτέλεσμα ἀντικειμενικῆς ἐπιστημονικῆς σπουδῆς
πῶς ἐξελίσσεται ἡ κοινωνία, ἀλλὰ ἐπιπλὴ ἀσυνειδητὴ
ἀντανάκλαση τῶν καθὲ φορά κοινωνικῶν συνθηκῶν,
οἰκονομικῶν καὶ ἰδεολογικῶν, μέσα στίς ὁποῖες ἐμε-
γάλωσαν καὶ ὑπνωτίσθησαν οἱ καθὲ φορά ὑπέραρχοί
των. Πολλοὶ δὲν μποροῦν ἢ δὲ θέλουν νὰ βγοῦν ἀπ'
τίς ἰδέες τῆς τάξῆς τους ἀπὸ συμφέρον, ἄλλοι γι-
ατί τοὺς εἶν' ἀδύνατο ν' ἀπαλλαγθοῦν ἀπὸ αὐτὰ τὰ
ἐστικα, νομιζόντας τὰ ἀπόλυτα, ἀληθινὰ, ἀγα-
πητὰ καὶ ἱκανὰ νὰ θερμάνουν τὴν καρδιά καὶ τὴ
φωνηκία τους καὶ τέλος ἄλλοι, οἱ περισσότεροι,
ἀπὸ ἀμάθεια ἐπαναλαμβάνουν ἀσυνειδητὰ ξένα ἰδεώ-
δη, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ὕπνωτίζει τὸ καθὲ φορά ἐ-
πίσημο καθεστῶς.

Ἐποκειμενικὸς λοιπὸν μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ὁ-
ποισδήποτε παραστᾶσεις κ' ἰδέες περὶ προόδου, ἀ-
νόλογα μὲ τὴν κοινωνικὴ θέση, τὴν ψυχολογία, τὰ
ἐστικα καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασία καθενός, ἀντικειμε-
νικὸς ὅμως μόνον ἡ ἐξέλιξη ὀφίσταται, ἡ ὁποία μένει
ἡ ἴδια γιὰ ὅλους, γιὰτὶ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ κανέ-
να, ἔχει δικούς της σιδερένιους νόμους, πού σιγὰ
σιγὰ ὀδηγοῦν τὴν κοινωνία ἀπὸ τὴ μοιραία στὴν
ἐλεύθερη κατάστασή της. Κι αὐτοὺς τοὺς νόμους
μόνον ἀντικειμενικὰ μποροῦμε νὰ τοὺς σπουδάσουμε
καὶ τὸ πολὺ πολὺ νὰ τοὺς ὑποδοηθῶμε. Ὅλα
τᾶλλα ἀνατρέπονται καὶ κατασυντρίβονται ἀπὸ τὴ
σιδερένια φορὰ τῆς ἐξελίξεως.

Βερολίνο

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

πρακαλῶ, νὰ τὸ διαβάσω». Νά, εἶναι ἐκείνου πού
μιὰ φορὰ τοῦ βλαστημοῦσε τὸνομα, εἶπε ὁ γιατρός.
Κι ἀπ' αὐτοῦ ἀρχίσε κουβέντα πολὺ μακρινή. Κι αὐ-
τὸς πού μιὰ φορὰ βλαστημοῦσε, δὲν ντράπηκε νὰ πῆ
πῶς σὰ γράφουν ὅλοι σὰν τὸν Ἑρταλιώτη δὲν ἔχου-
με νὰ ποῦμε τίποτα! Καί, μὰ τὸ Θεό, δὲν ἔχει
ἄδικο. Μήπως κάμποσοι ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰδες
δὲ γράφουν κατὰ ξερᾶσματα πού δὲν τὰ τρώγουνε
μήτε οἱ σκύλοι μήτε οἱ γάτες; Ἄν οἱ σχολαστικὸὶ
θέλουνε κρέμασμα, αὐτοὶ θέλουνε παλούκωμα.

Στὸ φύλλο τοῦ «Ταχυδρόμου» τῆς Πόλης (24
Νοεβρῆ) ἔχει ἕνα ποιημητάκι τοῦ Α. Πάλλη «Μύ-
λος», ἀληθινὸ τριανταφυλλάκι. Σὰ γράφουν ὅλοι ἔ-
τσι καὶ σὲ τέτοια γλώσσα, ποῖος μπορεῖ νὰ πῆ τί-
ποτα γιὰ τοὺς δημοτικιστὰδες;

Γιὰ τὸ «κουμπάρι» πού κάνετε πῶς φωνάζετε
πῶς δὲν τὸ θέλετε, θὰ στρώσετε σιγὰ σιγὰ, γιὰτὶ
μιὰ φορὰ εἶτανε ἕνας πού τραβοῦσε ἡ καρδιά του τὴν
κουμπάρα του, καὶ σκότωνε τὸ νοῦ του πῶς νὰ τῆς
τὸ πῆ. Μιὰ μέρη λοιπὸν ἔφερε ἀράδα στὴν κουβέν-
τα καὶ τῆς λείε. Δὲν ξέρεις, κουμπάρα, πόσο ὑπο-
φέρνω. Τραβᾶει ἡ καρδιά μου τὴν Τάδε, καὶ δὲν ξέ-
ρω πῶς νὰ τῆς τὸ πῶ. Εὐκόλο πρᾶμα, λείε ἡ κουμ-
πάρα. Σὰν ἀρχίσετε κουβέντα, τῆς τὸ λὲς ἴσια καὶ
πέρα. Καὶ σὰ δῆς πῶς κάνει πῶς δὲν καταλαβαί-
νει, κόψε τὴν ἐλπίδα. Σὰ δῆς ὅμως πῶς ἀψυφώνηζε,
ἡ δουλειὰ εἶναι τελειωμένη. Ὁ κουμπάρος σὰν ἔκου-
σε τὴ συμβουλὴ τῆς κουμπάρας, ἔκαμε [πῶς συλλο-
γίζεται λιγάκι. Ὑστερα λείε τῆς κουμπάρας. Ἄκου-
σε' κουμπάρα, ξέρεις τί σκέφτηκα; Ἄντις νὰ χτυ-
πῶ τὰ μούτρα μου στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη, δὲν εἶ-
ναι καλλίτερα... μὰζι; Τότες ἡ κουμπάρα ἔδωκε
τίς πιὸ μεγάλες φωνὲς πού μπορεῖ νὰ ξεφωνίσῃ γυ-
ναίκα. Ὁ κατεργάρας ὁ κουμπάρος ὅμως δὲν τᾶχα-
σε, παρὰ μὲ χαμόγελο τῆς λείε. Βλέπω καὶ φωνά-
ζεις παραπολύ, καὶ ἡ δουλειὰ μου εἶναι τελειωμένη.
Ἄρχισαν τότες κ' οἱ δύο τουστὰ γέλοια! Τώρα
κ' ἐσεῖς βλέπω νὰ φωνάζετε, κ' ἡ δουλειὰ θὰ τε-
λειώσῃ, γιὰτὶ δὲν πιστεύω νὰ μὴν ἔχετε τὴν ζυ-
πνάδα καὶ τὴν ὑπομονὴ τοῦ κουμπάρου.

Μιτιλήνη,

ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὴν «Ἐστία» τῆς περασμένης Τρίτης (ἀριθ. 5.018,
σελ. 1, στὴλ. 6) ὁ Σταθόπουλος τὰ βρίζει πάλι μὲ τὴ δημο-
τικὴ γλώσσα καὶ παραπονιέται πῶς ὅπως γράφεται σήμερὰ
ἡ δημοτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν καταλάβει. Διαβίξω, λείε,
τὸν Ἐρμονά σεσ καὶ δὲν καταλαβαίνω τίποτα. Μὰ ποῖος
τοῦ φταίει γι' αὐτό;

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς αὐτὰ δὲν τὰ λείε ὁ Σταθόπου-
λος μὰ ἡ «Ἐστία», γιὰτὶ ὁ Σταθόπουλος ὅταν εἶτανε στὴν
«Ἀκρόπολη» μιλοῦσε φρονιμώτερα.

— Ὁ κ. Κακίτσος Καμπάνης, σὲ φωτεινότετο ἄρθρο
του, πού δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀστρατῆ», μὰς βεβαιώνει
πῶς ὁ Παλαμᾶς ἔγραψε τὸν πρόλογο στὴν ἔκδοσή τοῦ Σο-
λωνμοῦ μὲ τὸν κρυφὸ καὶ δόλιο σκοπὸ νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν
ἄξια τοῦ Ποιητῆ. Μὴ χερότερα!

— Φυγῶθηκε πὶτὰ κι ὁ Σιμόπουλος καὶ συχάσχε κι ἀπὸ
τὸ Σιμόπουλο κ' ἀπὸ τὴν «Ἐστία» πού ἀγωνίστηκε μὲ
πέντε χιλιάδες ἄρθρα νὰν τονε ρίξει ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στ. Τὸ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Ν. Φρ.
Πολὺ καλὸ. Θὰ δημοσιευτεῖ ἀργότερα. Στείλε μὰς κι ἄλλα.
κ. Α. Ν. Βρ. Λάβχε τὴ συντρομὴ τοῦ 908 καὶ σ' εὐ-
χαριστοῦμε. Γι' αὐτὸ πού μὰς προτείνεις, θὰ γράψουμε ἀρ-
γότερα.